

פרוטוקול פס' 41/ג

מישיבת ועדת החינוך והתרבות מיום ד', כ"ח בתמוז
תשי"ח, 16.7.58, בשעה 9.15

נכחו:

חברי הוועדה:

- ש. פרסיץ - היו"ר
- ד. נצר
- ש. כפרי
- א. רזיאל-נאור
- ר. הקטיץ
- פ. זוארץ
- מ. אונא

מוזמנים:

מר שריד - משנה למנהל משרד החינוך והתרבות

סדר-היום:

המשך הדיון בחינוך תיכון

היו"ר ש. פרסיץ:

אני פותחת את הישיבה.

נמשיך בדיון שהתחלנו בו בישיבה הקודמת.

ר. צברי:

בשנה שעברה השתדלנו שכתות היסוד תקבלנה שיעורים להתעמלות. לפי התכנית יש שתי שעות בשבוע להתעמלות, אבל לא היו ניתנים שיעורים אלה. בוודאי לא היו ניתנים באותם בתי-ספר שהמורה אינה יודעת לעמל. הרבה כתות, כדי לתקן את המצב, סדרו שיעורי ריחמיקה. מביא מורה לריחמיקה ובזמן השיעור המורה נמצאת בכיתה כדי להשגיח. הורי ילדים בעצמם משתתפים בכיסוי ההוצאות. הם עושים זאת מרצונם הטוב. כמובן שמשלמים אותם ההורים שיש ביכולתם לשלם. אני מדברת על בתי-ספר מסויימים שבהם קיים הסידור הזה, שבהם יש ילדים ממשפחות אמידות וממשפחות עניות, ושם הסידור הזה הצליח.

שמעתי שמשרד החינוך דורש כי אותן המורות, המשגיחות בעת שיעורי הריחמיקה, יעברו לכתות אחרות וילמדו שם. אני יכולה להבין דרישה כזאת לגבי כתות עליונות, אולם לגבי כתות קטנות זה לא יתכן, מפני שהמורה לריחמיקה לא תצליח להעביר את השיעור אם המורה הקבועה לא תהיה בכיתה. אני מבקשת שמשרד החינוך ישנה את דעתו בעניין זה.

מר שריד:

אנחנו עיינו כבר בבעיה זו ואחרי העיון אפרנו מה שאמרנו. איננו יכולים להרשות לעצמנו הלוקסוס הזה לשלם לשתי מורות בעד שעת עבודה.

ר. צברי: אחם לא משלמים.

מר שריד:

אנחנו משלמים למורה אחת בעד זה שהיא משגיחה. למעשה המורה אינה מלמדת 24 שעות אלא 22 שעות ושעתיים משגיחה על הילדים בזמן השיעורים לריחמיקה. איננו מתנגדים לשיעורי ריחמיקה, אם כי אני חושב שכל מורה בכיתה א' יכולה ללמד התעמלות בדרך של ריחמיקה, אם קצת מאמץ ורצון טוב. אנחנו פותחים קורסים ומלמדים כיצד לתת שיעורי ריחמיקה. אם רוצים בכל-זאת מורה מוסמך לריחמיקה - ויש איזה בולמוס של ריחמיקה - בבקשה, אבל לא על חשבון שעות העבודה של המורה.

היו"ר ש. פרסיץ:
כילוע לכם החלטנו לערוך בשעה 10.00 ביקור
בבצלאל. זו היתה החלטה קצת מזרזת, אני גם
רואה שחלק מהחברים לא באו היום לישיבה. אם אין התנגדות אודיע להם על
דחיית הביקור.

הוחלט לדחות את הביקור בבצלאל

נמשיך בדיון.

היו"ר ש. פרסיץ:

ש. כפרי:

נאמר כבר הרבה על הסיור שלנו שהיה מאלף
וחשוב. חשוב לדעת באיזו מידה מתפתחת מערכת
החינוך במקומות נחשלים, בהם האנשים חיים מעבודות-דחק, בהם המשפחות מרובות
ילדים. ראינו בתי-ספר נהדרים, יפים מאד, עם כל הסידורים, עם חדר טבע,
ונוכחנו לדעת שהגורם בפיתוח מערכת החינוך שלנו הוא גם התקציב אבל לא רק
התקציב. נוכחנו לדעת שהמנהל, המורים, הם יוצרים את הרמה החינוכית בעיקר
כי אם ראינו בעקיר בית-ספר בצריפים, מפוזר וללא נוחיות יתרה, הרי שם
החיים שוקקים, יש פינה חקלאית, יש פרח סביב בית-הספר וגם נעשית עבודה
מבורכת על-ידי מנהל בית-הספר.

אולם בקשה אחת היתה בפיו, ואני חושבת שאנחנו
מצויים לשים אליה לב - יש להרחיב את העזרה הניתנת לילדים מפגרים, ביחוד
בישובים כאלה איפה שהבית אינו מתנך ואינו נותן לילד אלא מעט, גם כאשר
ראינו בעקיר עולים לא חדשים, שהם בארץ 7-8 שנים, וביניהם חלק אשר התבסס.
צריך לתת יותר שעות לילדים מפגרים, יותר שעות למניעת חשארות.

ראינו כחות טרום-מקצועיות יפות, שמחנו לשיתוף
בין בית-הספר הממלכתי לבין בית-הספר הממלכתי-דתי. בכחות הטרם מקצועיות
לומדים הילדים יחד.

הם משתמשים באותו אולם אבל לא לומדים יחד.

היו"ר ש. פרסיץ:

ש. כפרי:
אם כבר לומד באותו בית-ספר יש לחשוב שיש
מסיבות משותפות, פעולות משותפות, על כל פנים
אני רוצה לקוות שיש איזה שיתוף פעולה.

ברצוני להגיד כמה מלים עלהקשר עם ההורים.
עם כל ההכרה שעדיין קשה לראות את השפה המשותפת כפי שהיינו רוצים לראות,
בכל-זאת ההורים הם הורים, המורים והמנהלים אינם גרים במקום, והרי שבבית-
ספר דלת ראינו גילוי יפה של ועד הורים. יש שם איזו אגרת חינוך, כל משפחה
משלמת תשלום מסויים וזה מאפשר להקנות לילדים ערכים נוספים, לערוך טיולים,
לפתח את בית-הספר. ראינו שנעשית שם עבודה חשובה. יש מנהל שבד בקרבת
מקום, כשליש מהמורים גרים במקום ויש מגע יותר הדוק עם ההורים. אני
יודעת שמשרד החינוך עושה בשטח זה לא מעט, ואני רוצה להדגיש כי זו אחת
הדרכים החשובות לחינוך - קשר הדוק עם ההורים ושה משותפת עם הורים, גם
עם הורים המתפרנסים בקושי ובדחוק, על-ידי אסיפות, קורסים וכו'.

למפעל הקייטנות. השנה אורגנו בכל העיירות
קייטנות מצומצמות הכוללות את כל הילדים עד שעה אחת. שיי הילדים מקבלים
תזונה, כבר יותר טובה, עם ארוחה נוספת בשעה 10, משחק, תעסוקה, מדריכים.
אני חושבת שגם במקומות שהם מבוססים, כמו יבנה למשל, איפה שהעולים גרים
בבתים (ואינני יודעת באם הם עוסקים, יתכן שיש להם משקי-עזר, אולי יש
עבודה חקלאית בסביבה) בכל המקומות האלה כאשר שאלתי מה מספר הילדים
בקייטנות הרי החבר-שהן לא כוללות את כל הילדים אלא שליש בערך. לפי דעתי
מפעל הקייטנות ומפעל הנופש חייב להקיף את כל הילדים. תהיה זה שוב קייטנה
מצומצמת, אבל תקיף את כל הילדים.

כמה מלים לחינוך הממלכתי-דתי. ראינו שלבית-הספר הממלכתי-דתי אותם תנאים אובייקטיביים כמו לבית-הספר הממלכתי, ראינו בנינים יפים, נפלאים, בעלי שתי יקומות, עם כל הסידורים והשירותים, אולם חסר הגורם שבו תלויה במידה רבה ההצלחה החינוכית - חבר מורים ומנהלים. ראינו שני בתי-ספר ממלכתיים-דתיים. במקום אחד עומדים לפטר את המצלה, אבל בינתיים הוא פועל והדמות של בית-הספר עלובה ביותר. יש אין צורה חיצונית לבית-הספר, גם דמות הילדים אחרת, הם אינם אוכלים שם, אמנם יש בנין אבל עדיין אינם אוכלים. אין בבית-ספר זה סדים, אין גישה נכונה להורים, ובאשר פגשתי את רופאת הילדים היא מתאוננת קשות על מצב הילדים. לפי דעתי, במקום הטענות הבלתי-פוסקות מצד ראשי החינוך הממלכתי-דתי, יקחו נא את הענינים בידיהם הם במלוא הרצינות, מפני שלא יתכן להמשיך במצב זה. לא יתכן שאפילו ברמלה מתוך 45 מורים ממלכתיים-דתיים יגורו במקום רק 3, בעוד שמתוך המורים הממלכתיים כשליש גרים במקום והם יכולים לתרום יותר לבית-הספר ולקשר עם ההורים. אנחנו לא נוכל לקבל את החינוך הממלכתי-דתי אם לא תהיה התענינות מרובה יותר, ולא דווקא תקציבית. יש לשים לב יותר לחבר המורים, לפיקוח ולהדרכה. במידה שמשרד החינוך מעלה את רמת החינוך בבתי-הספר הממלכתיים על סף מתמיד, על-ידי שיעורי השתלמות, הדרכה והכבדה על מנהלים ומורים, כך חייבים לעשות גם בחינוך הממלכתי-דתי, אחרת הוא לא יעלה.

א. רוזאל-נאור:

ברצוני לעמוד על כמה נקודות בסיוור זה. נראה לי שמבחינת הקמת מבנים, שזו הייתה אחת הבעיות המטרידות, חלה התקדמות מרובה. בעיקר בשים לב למה שראינו ברמלה, גם בהקמת בית-ספר ממלכתי-דתי, שטרם הושלם אבל עומד בשלבים האחרונים בבנינו, וגם בבתי-ספר אחרים, ובעיקר הבנין היפה של בית-הספר שביקרנו בו לאחרונה, בית-ספר דלת, שעושה רושם יפה ומושך את הלב. פשוט יש חשק להיות מורה בבית-ספר כזה. רואים ששם נעשית עבודה חינוכית, לא רק לימודית.

התרשמתי התרשמות עמוקה מהתפאורות שראינו

בכתה זו. התפאורה נעשתה בטוב טעם על-ידי הכתה, על-ידי שני ילדים ובעיקר ילד אחד. כמובן שדברים כאלה אינם יכולים להעשות אלא אם יש יחס מצד בית-הספר.

אני רק תפלא שמשרד החינוך מקים מבנים של שתי קומות וקובע שמספיק גרם מעלות מצד אחד, ואינו מביא בחשבון שאפילו במי שלום, כאשר הילד צריך ללכת לחדרי השירות או למרפאה לפעמים הולך לאיבוד, וצריך לזכור שיש גם ימי-חירות כשצריך להגיע למקלט שהוא בקומה א'.

ש. כפרי:

זה לא היה בכל הבנינים.

א. רוזאל-נאור:

אני ראיתי זאת גם בבית-ספר חדש בירושלים וכאשר שאלתי את האחראים אמרו לי: יש לך עוד 20 אלף ל"י? נדמה לי שאפשר באיזה מקום שהוא לקמץ את ה-20 אלף, חייבים למצוא את הקימוץ הזה. אני רוצה לשאול האם זוהי חוות-דעתו של היעוץ ההנדסי של משרד החינוך. אני מפנה את חשומת-לב המשרד לדבר רציני זה הטעון תיקון.

נכון שהתיכנון יפה מאד, אבל מצטמצמים, כנראה, בבנין עצמו ושוכחים שצריך לדאוג למגרש ולהצר. אני אומרת זאת מפני שראינו זאת לא רק ברמלה, ששם בית-הספר לחוץ בין סלעים שעוד לא הוצבו ובין בתים שעומדים שם ובנוודאי ימשיכו לעמוד שם; יוצא שילדים אין חצר, אין מגרש, אין גינה וכל הדברים הרמים על הקלאות ועל ספורט נשארים רק תיאוריה. בית-ספר דלת אמנם עומד בחורשת זיתים וממנו אין להביא ראייה, הוא עומד בתנאים טובים.

אני חושבת שגם חלה התקדמות בשאלה המגורים של המורים במקום, אם כי היא עוד לא שלמה, ואני רוצה לדעת כמה משרד החינוך עומד לעודד העברת המורים להשתכנות במקום ההוראה. זו הרי בעיה כללית, היא לא מיוחדת לרמלה בלבד, היא כללית לכל הארץ, ואם יש מקומות בהם נעשה משהו שהביא לתוצאות יש ללמוד מהנסיון הזה לגבי מקומות אחרים.

בנוגע לביקורת על המצב בבתי-הספר הממלכתיים-
 דתיים. אני שותפה לכל הביקורת שהובאה כאן ואני שותפה לה בכאב-לב, מפני
 שהמצב הקשה של בתי-הספר הממלכתיים-דתיים אינו נובע רק מזה שבמקום איזה
 שהוא הרשות המקומית לא התנהגה כראוי ולא הקימה את המבנה שצריכה הייתה
 להקים; הבעיה היא כללית, היא קשורה בטיב המורים, רמתם וממילא חכנית
 הלימודים ואופן הקנייתם. ראינו את היחס, ראינו שאין יחס לא למבנים ולא
 למה שנעשה בהם. ראינו בית הספר ביבנה, הוא אותו בית-ספר אבל נמצא
 במצב כל-כך עלוב ומוזנח שקשה לתאר יותר מזה. החלונות משמשים לדלת
 ועקבי הנעליים של הילדים טבועים בקירות. אינני יודעת אם המנהל ראוי
 לפיטורים או לא, אינני יודעת אם יפטרו אותו מי יבוא במקומו ואינני יודעת
 אם כוח האדם שאומד לרשות האגף של החינוך הממלכתי-דתי מאפשר בחירה;
 הייתי רוצה לדעת מה עושים כדי לתקן את המצב. אני רואה שיש פעילות
 תיאורטית, מוציאים חוברות חינוכיות אבל אינני יודעת מהו הציבור שנוזקק
 לחוברות הללו, אם הוא נעזר בהן, אם יש השתלמות מספיקה. יתכן שמספר
 המדריכים אינו מספיק כלל וכלל, כמו שאינו מספיק בדרך-כלל, יתכן שמשרד
 החינוך צריך להפריש לחינוך הממלכתי-דתי מספר גדול יותר של מדריכים.
 לפי דעתי המפקחים והמדריכים למתודיקה הפועלים בחינוך הממלכתי אפשר להעזר
 בהם גם בחינוך הממלכתי-דתי, מפני שמתודיקה היא מתודיקה ואין היא חייבת
 להיות שונה במגמות השונות. אינני באה לגרוע מהשיבותם של הערכים שנית-
 הספר הממלכתי-דתי צריך להקנות בתוקף היותו כזה, אבל הדרכים איך להתזיק
 כחה בסגנון, איך לארגן את ההורים, איך לדאוג לצורה החיצונית של הילדים,
 לנקיון וכו', הם אותם הדרכים, כוחם יפה לכל בתי-הספר. היה לי רושם
 שאני נמצאת בבית-ספר לבנות משנת 1926. אני חושבת שיש הזנחה מרובה ויש
 צורך לעשות דבר מה ולא להסתפק בדברים תיאורטיים אשר מתבטאים בהצגת הבעיה
 בכללה לפני הוועדה. אי-אפשר להסתפק בזה שאחם מעלים את הבעיה ואחר-כך
 כאשר צריך לעשות משהו אינכם משתתפים לא בדיונים ולא בסיוורים, לא שומעים
 ולא עושים שום דבר. הבעיה לא תפתר בלי פעילות ובתלונות על קיפוחים
 אי-אפשר לעשות דבר.

בית-הספר בעקיר נדמה לי שהוא דוגמה למה

שאפשר לעשות במאמץ ובידחה, ואולי בתוספת של נעורים, מפני שהמנהל הצעיר
 הזה שראינו אותו - שהוא אולי ממלא מקו של מנהל יותר ותיק - ראינו
 אצלו הרבה דאגה. הכל מטופח, החל בחצר. לה בספרייה. ראייתי שהוא נותן
 ספרים, לאו דווקא ספר אחד, הוא נותן 4,5 ספרים, כמה שמבקשים ממנו, הוא
 נותן לכל השבוע, ז.א. שהקריאה בדרך זו עשויה לקחת את לבו של הקורא,
 כי הוא אינו יכול להגיד: גמרתי את הספר; יש לו ספר שני ושלישי, הוא
 גם יכול להשוות. זה חשוב מאד וכדאי שמשרד החינוך ילמד מזה. אני מלאה
 התפעלות איך הוא השיג את הספרים, הוא הפליא אותי בידיעתו לעשות את העיסוק
 האלה שסיפר לנו עליהם. גם חדר הטבע עשה עלינו רושם מצויין, למרות שאינו
 במבנה מושלם. הוא הדין בהדרה מלאכה יפה ומשוכלל. רואים שיש יחס.

אבל כאבתי מאד מאד כאשר ראיתי על שולחנו

של המורה למלאכה ספר מקצועי בשפה הגרמנית שנדפס בשנת 1945, כלומר
 בעצם אותם הימים. אני מבינה שאדם נזקק לספר מקצועי בשפה שהוא שולט בה
 ולא אגיד שצריך לעשות שריפה של כל הספרים הגרמניים, אבל מכאן ועד הנחת
 הספר על שולחן המורה לעיני כל הכתה רבה הדרך ודרך נלוזה מאד. העירייה
 על כך וקיבלתי תשובה שהמפקחים אינם צריכים לראות מה המורה עושה בחדריו.
 לו המפקחים היו מדברים על כך בכינוסי המורים אז המורים היו יודעים.
 אנחנו יודעים שיחס לתרבות מקנים לפעמים יותר במישרים, לא על-ידי הספה.
 ספר המונח על שולחן המורה יכול לעורר חיבה ללשון זו. זהו דבר שצריך
 להחריע עליו ולאסור אותו.

כעת ברצוני להגיד משהו בקשר לשנת הלימודים

ש' שהיא צפה ועלתה בהקשר עם הסיוור שלנו. אני מביע בזה את ספיקותי
 החמורים ביותר. נדמה לי שעצם ההצעה להוסיף שנה תשיעית לחינוך בן 8
 שנים פירושה שכל האמצעים המלאכהתיים שאחזנו בהם למניעת ההישארות הבואו
 בסופו של דבר להישארות של שנה נוספת וזה מעיד שהאמצעים שנעשו לחינוך
 טרום-מקצועי וטרום-חקלאי והסידורים שנעשו, לפיהם יכנסו בוגרי הכתות
 של החינוך הטרומ מקצועי לכתות מיוחדות של בתי-ספר מקצועיים וחקלאיים,
 מעידים שהנסיון הזה נכשל.

כאשר הרחיבו את שיטת הכתות הטרומ-
 מקצועיות והטרומ-חקלאיות אמרו שר החינוך ומנהלי משרד החינוך שהתלמידים
 יכנסו בגמרם לכתה ב' של בית-ספר מקצועי או חקלאי. לאחר מכן נתבשרנו
 שיעשו סידורים מיוחדים והתלמידים האלה יכנסו לכתות מיוחדות. שאלתי
 האם זה בא בגלל זה שהכתות מלאות? אמרו לי שלא זו הסיבה. כלומר יש איזה
 שוני ותלמידים אלה לא השיגו את הרמה שציפו לה. כעת, כשמוסיפים כתה ט'
 משמע שהכתות הטרומ-מקצועיות והטרומ-חקלאיות לא השיגו את מטרותן, והתלמידים
 האלה לא יכלו להכנס לא לכתה ב' ולא לכתה מיוחדת. ולמעשה זו לא כתה ט',
 לפעמים זו כתה ח', לפעמים ז', לפעמים פפחות מזה.

זה מוכיח שהשטה של ביטול ההישארות היתה
 בעלת ליקויים יסודיים כל-כך שבסופו של דבר הביאה להישארות והשיטה של חינוך
 טרום-מקצועי וטרומ-חקלאי לא השיגה את המטרה. המסקנה: יש לשנות גם שיטת
 ההישארות וגם לשכלל את החינוך הטרומ-מקצועי והטרומ-חקלאי.

בנוגע לשנת לימוד ט' יש לי עוד שפיקוח.
 רבים יהיו ההורים שלא ירצו להבין זאת ולא יחפצו לתת לילד עוד שנה סתם.
 במקומות רבים נער כזה בן 15 הוא חיוני למשפחה. נוסף לכך אלה אינם
 תלמידים שלא הספיקו ללמוד את השפה, בחלקם הגדול הם שוהים בבתי-ספר שלנו
 מספר שנים. כנראה שיש סיבות יותר עמוקות, והשיטה של ביטול ההישארות,
 כפי שעשו אותה לפי פקודה אדמיניסטרטיבית, היתה אחד הגורמים. כמו-כן
 שיעורי-עזר התחילו לתת באיחור ואילו היו נותנים אותם לפני מספר שנים
 היו מספיקים לדחוף אותם לגמר בית-ספר. אני חושבת שענין שנת לימודים ט'
 עשוי להעמיד אותנו בפני סיבוכים מבלי שנראה ברכה.

בדמלה בבית-הספר הנתגלה שאין מקום
 למסעדה והילדים אינם אוכלים מפני שהג"א היתה זקוקה למקום זה. לא דאגו
 להבטיח משהו אחר לילדים, אפילו את הסידור הפרימטיבי ביותר שיאכלו בכתות.
 אני הייתי מורה בבית-ספר רעוע ובאין אולם הילדים אכלו בכתות. זה אמנם
 הכביד אבל הוכרחנו לעשות זאת. אינני מקבלת את ההתפשרות הזאת עם המצב.
 התברר שלא מבשלים במטבח הלימודי וגם לא מביאים אוכל מהמטבח המרכזי.
 הבטיחו שיקימו צריף במקום. אני רוצה לשאול את משרד החינוך מה נעשה בנדון
 זה.

הי"ר ש. פרסיץ:

למען הבהירות אני רוצה להגיד שלא ועדת
 החינוך הבטיחה אלא אנשי המקום אמרו שיעשו
 את הכל כדי להקים את הצריף. בשו"ב מסרתי על כך למר שריד והוא אמר שיקח
 דברים עם משרד העבודה. עד כמה שידוע לי הענין מתקדם בצורה משביעת רצון.

ר. צברי:

בית-הספר על הגבעה בעקיר עשה רושם קשה.
 אני מבינה שהאחראים על החינוך הממלכתי-דתי
 מעונינים להגדיל את מספר הילדים במגמתם, אבל לא מספיק לשים את הילדים
 בצריפים ולא מספיק לקחת מורה ומנהל שבאו מחו"ל כדי ללמד את הילדים שהם בעצמם
 ילדי עולים. אם יש שם ילדים ששהם ילדי עולים אין ספק שהמנהל צריך להיות
 אדם המעורה קצת בחיי הארץ. לא יתכן שיבוא אדם מחו"ל והוא ינסה ליצור
 קשר עם ההורים והילדים. כמובן שלא יהיה קשר. הילדים האלה, אחרי הכל,
 הם מקופחים מבחינה חינוכית, הם זקוקים ליותר ולא יתכן שעל-ידי בית-הספר
 עוד נקפח אותם. אני מתארת לעצמי שהאחראים על החינוך ממלכתי-דתי יודעים
 את המצב הזה. אני רוצה לשאול: האם יש טיפוח, טיפול, הדרכה אשר תכוון את
 האנשים האלה ביחסם את ההורים? אי-אפשר שכאשר אנחנו באים ושואלים המנהל
 משיב לנו: אין קשר עם ההורים. בית-הספר אינו יכול להצליח אם אינו משולב
 במקום. הרופא במקום טוענת שיש ילדים מפארים. אין בודקים ואין מחלקים
 את הילדים. כאשר שאלתי את המנהל: מה זה - כולך טובים? התשובה היתה שכולם
 טובים ואינני מאמינה בזה. אין טיפול יסודי בבעיה זו.

פ. זוארץ: מפגרים בשכלם?

ר. צברי:

כן, הם זקוקים לחינוך מיוחד. בבית-ספר
 זה אין כתה של חינוך מיוחד. אם אין כתה
 כזאת בבית-הספר הממלכתי-דתי שישלחו אותם לבית-ספר ממלכתי, כי הילדים
 זקוקים לזה.

גם מועדונים אין אצלם. הם שייכים למועצה האזורית גבעת ברנר. אינני מאמינה שאם יפנו למועצה היא תסרב לטפל בענינם.

היו"ר ש. פרסיץ:
אילו היה מקרה שסרבו אפשר היה להביאו בפני המוסדות.

ר. צברי:
הייתי רוצה לדעת מה עושים כדי שהמורים האלה ישחלמו, על-מנת שיוכלו לתת לילדים את מה שהם צריכים לתת.

נאמר לי שברמלה המבנים לחינוך מיוחד גרועים וגם אין כוחות הדרכה. מה נעשה בשטח זה?

לענין ההישארות. ביטול ההישארות היה לפני שלוש שנים ועוד אין מסקנות. עכשיו נעשים ניסויים אין לעודד, במה לעודד ואת התוצאות נראה בעוד כמה שנים. לדעתי עוד אי-אפשר להגיד שביטול ההישארות נכשל, מפני שיש ניסויים בשטח זה.

לענין כתות ט' העירו כבר. אין ספק שאין מקום לכתה ט' אם התיקון לא היה בגן הילדים או באחת הכתות היסודיות. אז גם ההישארות תוקטן ולא יהיה צורך בכיתה ט'. יתכן שצריך בית-ספר בשני המשכים, כי בבית לא מטפלים בהם. טיפול בגן ובית-ספר בשני המשכים זה יכול לתקן את הדברים, כי מה שאפשר לתקן - אפשר לתקן בכתות הראשונות ולא בכיתה ט'. אינני חושבת שבגיל 15 נוכל הרבה לתקן.

לגבי הכתות הטרומ-מקצועיות. לדעתי הכתות הטרומ-מקצועיות זה היה טיפול חשוב ויסודי במערכת החינוך, הן נתנו הרבה אולם הן לא באו לפתור את הבעיה. הן באו לעזור לילדים למצוא דרך בחיים ואין מה לערער בזכות הדבר הזה.

ד. נצר:
לא ראיתי בעין, לא הייתי בסיור, אבל התרשמתי מההערכות הצירוריות של חברי הוועדה אשר ביקרו והצליחו לצייר תמונה צרורה לאלה שלא היו.

ביקשתי את רשות הדיבור כדי להעיר כמה הערות בעיקבות דבריה של חה"כ רוזאל-נאור. לא ברורה לי הטענה והתביעה הזאת בייחוד כשזה נעשה דווקא מצד מורות - חה"כ רוזאל-נאור וצברי.

ר. צברי:
לאיזה תביעה את מתכוונת?

ד. נצר:
חה"כ רוזאל-נאור דיברה על-כך ששיטת ביטול ההישארות לא הצליחה. אני עוד לא ראיתי הישגים של תלמיד שישב שנתיים באותה כיתה. אני ברכתתי על הנסיון ועל ההעזה, כי אנחנו יודעים מה מצבו של תלמיד שנשאר בכיתה, רגש הנחיתות שהוא מקבל, ועוד לא ראיתי הצלחות מהישארות. כל נסיון של ביטול ההישארות - תבוא לברכה עליו.

כמו-כן התפלאתי על הטענה נגד הנסיון של שנת ט'. אני רוצה להבין מה החסרון כאן, מה החסרון שנותנים אפשרות ללמוד עוד שנה?

אני נגד כל הגדרה שיש לנו לגבי יוצאי ארצות. הם אנשים שיש להם בוודאי כשרון של יהודי, אלא שהעלו הרבה שכבות של עזובה במשך דורות, שבבות שצריך לסלק וזה דבר שלא יכול להיות תוך 8-10 שנים. לכן אינני מקבלת דעות האומרות: כבר לא הצלחנו. גם אם הילד יהיה 8 שעות בבית-הספר הוא נמצא עוד 16 שעות בבית ואל נשכח זאת, כי יש עוד שני-שליש של חינוך שאינם בידינו. לא נוכל לתקן הכל בבת אחת, מוכרח להיות גם פיגור. לא יתכן שכבר בדור הראשון יגיעו ילדים אלה לכתה ח' כפי שמגיעים ילדים מבחים מסודרים. ואם יכולים לתת לילדים מפגרים עוד שנה טוב שאנחנו עושים זאת. אני מברכת על נסיונות אלה.

אשר לבתי-הספר הממלכתיים-דתיים, לא צריך לעשות סיוורים מיוחדים כדי לדעת מה המצב שם. אבל נזכרת זאת מתוך דאגה ואני מקווה שהאחראים ייחדלו לשפר את המצב.

מ. אונא: הייתי רוצה להתייחס בהרחבה לדברים שנאמרו, אולם השעה מאוחרת. הייתי דוחה לתת לי אפשרות להסביר את העניינים בהרחבה. כעת אעיר רק כמה הערות קצרות.

דובר כאן על בית-הספר בעקיד. הייתי שם בראשית שנת הלימודים וכאשר אאלנו את המנהל מדוע בית-הספר אינו מטופח הוא אמר: אין גדר לבית-הספר ואיננו מנסים לקיים במעשה המקומית. הוא ביקש שיסדרו לו שבילים אבל גם זאת לא יכול היה להשיג. ראינו שם את חדר האוכל שהיה במצב גרוע מאד. עד היום זה לא מסודר. זה אומר משהו. אי-אפשר לגשת למקום ולומר: זה לא שווה. צריך לראות מה הסיבה.

ביבנה המנהל אינו מתאים, אבל אי-אפשר להוציא אותו באמצע השנה. אינני מבין מדוע דווקא למקום כזה צריך להביא סיור של הוועדה.

הי"ו"ר ש. פרסיץ: רק המנהל אשם? והמורים?

מ. אונא: אם המנהל מחזיק את המקום, גם אם המורים אינם כל-כך בסדר המצב אחר. הייתי רוצה לספר קצת על המורים ומה אנחנו עשינו.

א. רזיאל-נאור: אני מציעה שנקבע זמן מיוחד לזה.

מ. אונא: דובר על הקשר עם ההורים, כאילו אנחנו מתעלמים מזה. בכל כינוס שכינסנו דיברנו על-כך ויש מקומות שהצליחו ביצירת קשר עם ההורים.

דובר על ילדים מפגרים. פעמים העליתי את השאלה הזאת בהנהלת המשרד ורק לאחרונה יה דיון ארוך בשאלה זו. הייתי רוצה לספר לכם על החמונה הכללית וכיצד טיפלנו בזה, אבל לא על רגל אחת.

אני רק רוצה לומר לכם שרואים את הבעיות ועושים מאמצים להעלות את הרמה של המורים. אנחנו יודעים שכאשר יש מספר גדול של מורים בלתי מוסמכים בלי העלאת רמתם אי-אפשר להצליח.

ר. הקטיץ: כפי שאמרתי בישיבה הקודמת אני מצטערת מאד שלא השתתפתי בסיור זה, מפני שכאשר מסיירים מדי פעם נוכחים לדעת מה נעשה ומה יש עוד לעשות. אני חושבת שוועדת החינוך צריכה להקדיש ישיבה מיוחדת כדי לסכם מה נעשה מראשית קיומה של הכנסת עד גמר המושב בעיקבות אותם דיונים שהתנהלו. חושבתני שהסיכום יהיה לא רע, למרות שלא הגענו לפתרון שלם.

עכשיו לדברים שנאמרו כאן. כידוע אחת הבעיות החשובות החשובות היא לימוד נוסף לילדים בכדי לקדם אותם ילדים אשר מפגרים. אני בדעה שצריך היה לבטל את ההישארות, מפני שנוכחתי לדעת שאין שום הגיון ושום תכלית בהישארות, להיפך ההישארות גורמת לעתים ליחר פיגור. צריך לאחוז באמצעים כדי לאפשר לילד להתקדם במסטימום יכולתו. משום כך אני חולקת על דעתה של ח"כ נצר בדבר הכתה התשיעית. הרי כתה ט' לא גותנים לילדים אלא לילדים שפיגרו. אני יודעת מקרה קונקרטי שהזניחו ילדה בכיתה נמוכה בחשבון, החליטו שהיא תשיג את הכתה בכיתה ו', אבל מה שהיא לא ידעה בכיתה ב' היא לא תשיג בו', מפני שאת היסוד לא נתנו לה. את הכספים האלה שמשקיעים בכיתה ט' מוטב להשקיע בכחות הנמוכות ואז תהיה תועלת יותר גדולה. אל'חשדוויבי שאני נגד כתה ט', אבל כאשר אנחנו מדברים שזו היא מסגרת ואנחנו רוצים לתקן משהו, נחפש במסגרת זו את המקום שהתיקון יכול להיות אפקטיבי ביותר. אינני אומרת שהילד לא יקבל משהו נוסף בכיתה ט', אבל זה יהיה מעט לעומת זה שאנתנו רוצים לתת לו ולעומת מה שהוא יכול לקבל אם נטפל בילד בהיותו בכיתה הנמוכות. זו גם שאלה אם ההורים יסכימו לתת לילד שנה נוספת, לאחר שהם רואים שאינו הל-רר מור רלימודית.

אשר לבית-הספר הממלכתי-דתי, לא הייתי רוצה שיחקבל רושם מוטעה. לפני שנה ראינו בסיוורנו בגליל בית-ספר ממלכתי-דתי נאה, ראינו מה עשה אותו אדם בשטח מוגבל, כאשר היה זה חבר עובדים שיקר להם הדבר והתמסרו לזה בלבד.

פ. זוארץ:

לא אדבר במישרים על הסיוור מפני שלא השתתפתי בו. אני רוצה להגיד משהו על היחס בין בית-הספר הממלכתי והממלכתי-דתי. זה"כ כפרי אמרה שצריך לטפח את היחס בין הילדים משני המגמות. אני רוצה למסור לכם דבר שהייתי לדועד בשבוע שעבר. הנדמין לי להיות בבית-שאן; דיברתי עם מורה צעיר מבית-ספר ממלכתי-דתי. מהשאלות ששאלתי נודע לי דבר אחד - אשר ראצני כי משרד החינוך יתן דעתו עליו - ששני בתי-הספר, ממגמות שונות, הנמצאים שם ברבת מקום הם בבחינת אחול ועכבר. וכאשר ניסתי להאשים את המורים למצב, ואמרתי: אתם אשמים, תנסו למצוא דרך להשכין שלום בין שני בתי-הספר, ענה לי אותו מורה: אני מפקד ללגשת לשם, יסקלו אותי באבנים. הייתי מבקש שמשרד החינוך יתן דעתו על-כך. אפשר לדרוש מהמורים והמנהלים בבתי-ספר כאלה לעשות משהו לטיהור האווירה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.45.